

ecodat

Landschap & Ecologie

SAMENVATTING
KENNISDOCUMENT

NOORDSE WOELMUIS

(Versie 1.0 2017)

KENMERKEN VAN DE NOORDSE WOELMUIS:

- De lengte van de kop en romp van de woelmuis is gemiddeld 16 centimeter, de staart is ongeveer 7,5 centimeter
- Het gewicht van de Noordse woelmuis is 60 gram, dit maakt hem een relatief zware soort muis
- Het dier heeft een brede kop met een relatief lange staart
- Meestal heeft de noordse woelmuis een donkerbruine rug vacht en een lichte buikvacht, maar ook lichtere exemplaren komen voor, de vacht is lang en glanzend
- De oren zijn erg klein waardoor ze nauwelijks opvallen

EISEN WAAR EEN HABITAT AAN MOET VOLDOEN:

- De habitat van de noordse woelmuis verschilt per regio waar hij voorkomt sterk, het is een soort die in veel verschillende biotopen kan leven, er zijn een aantal factoren die bepalen of de habitat geschikt is of niet:
 - Belangrijk is dat er het gehele jaar door voldoende voedsel en dekking aanwezig is
 - Er moet variatie in de vegetatie aanwezig zijn zoals diverse kruiden en de aanwezigheid van bepaalde soorten zeggen
 - Er zijn vaak overgangszones tussen land en water met riet aanwezig
 - De Noordse woelmuis vermijdt gebieden die door struiken en bomen gedomineerd zijn begroeid
- De noordse woelmuis is erg gevoelig voor concurrentie met andere woelmuizen, vooral de concurrentie met veldmuizen en aardmuizen is bekend
- In welk vegetatietype de noordse woelmuis zich bevindt is afhankelijk van de aanwezigheid van één of meer van de andere concurrerende woelmuissoorten
- In gebieden waar de andere woelmuissoorten ontbreken stelt de noordse woelmuis weinig eisen aan de habitat, zo lang er maar voldoende dekking en voedsel aanwezig is en geen door houtige gewassen gedomineerde begroeiingen
- Als de andere woelmuissoorten wel aanwezig zijn, is de Noordse woelmuis vooral een bewoner van de meer vochtige tot natte gebieden met veel dynamiek in de waterstand en in beheer, waar hij vooral leeft in allerlei vegetaties met vooral grasachtige planten zoals in rietlanden, in boezem- en oeverlanden van meren en wateren in het deltagebied, en in drassige, extensief gebruikte hooi- en weilanden
- Als op minimaal de helft van een perceel vegetatie hoger dan 25 centimeter aanwezig is, komen er duidelijk meer noordse woelmuizen voor dan op een perceel waar dit niet het geval is
- Er zijn twee soorten verblijven die de Noordse woelmuis kent, dit zijn voortplantingsplaatsen / zomerverblijfplaatsen en winterverblijfplaatsen

Voortplantingsplaatsen / zomerverblijfplaatsen

Het eerste type betreft de zomerverblijfplaatsen die gebruikt worden van maart tot en met november, als voortplantingsplaats worden deze gebieden in de periode april tot en met september gebruikt, dit type verblijfplaats vindt zich vaak plaats in wat nattere delen, maar wel buiten bereik van water

Winterverblijfplaatsen

Dit type verblijfplaats bevindt zich veelal in de wat drogere delen van het leefgebied, ze zijn in gebruik van november tot en met maart, winterverblijfplaatsen kunnen jaarrond in gebruik zijn, dus ze kunnen ook in gebruik zijn als voortplantingsplaats

- De zomer en winterverblijfplaats van een noordse woelmuis liggen op een afstand van maximaal enkele honderden meters uit elkaar

EISEN VOOR ECOLOGISCH ONDERZOEK NOORDSE WOELMUIS:

- Er moet tijdens het ecologisch onderzoek in beeld gebracht worden waar zich de locaties van voortplantingsplaatsen, rustplaatsen, routes of foerageergebieden van de noordse woelmuis bevinden
- Er zijn verschillende methoden die kunnen worden gebruikt om te inventariseren waaronder Inloopvallen (live-traps), onderzoek e-DNA of Braakbalonderzoek

Inloopvallen (live-traps)

- Aanwezigheid van noordse woelmuizen kan worden vastgesteld door het in potentieel geschikte terreinen vangen van exemplaren door middel van het plaatsen van inloopvallen ofwel live-traps
- De vallen moeten geplaatst worden in de periode van augustus tot en met oktober en minimaal 4 maal bemonsterd worden
- De vallen moeten onder de vegetatie op plekken met voldoende dekking worden geplaatst
- Een vangplek bestaat bij voorkeur uit minimaal 20 vallen die een onderlinge afstand van ongeveer 10 meter uit elkaar krijgen
- Gedurende 2 nachten worden de vallen zowel 's ochtends als 's avonds eenmaal bemonsterd, hieraan voorafgaand moeten de vallen 2-4 nachten ongebruikt neergezet worden om de dieren te laten wennen

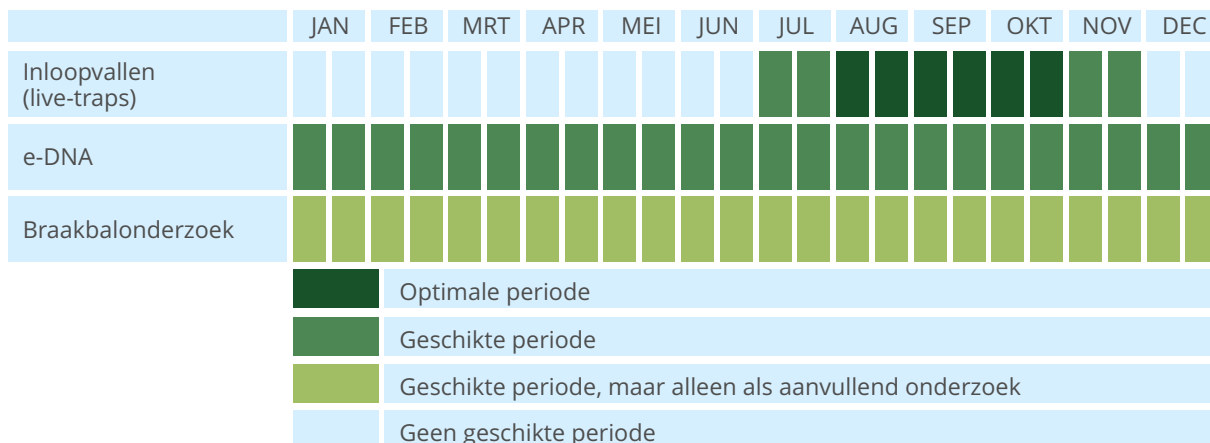

Onderzoek e-DNA

Door middel van e-DNA onderzoek kan de aanwezigheid of afwezigheid van de noordse woelmuis aangetoond worden. Dit kan het gehele jaar worden uitgevoerd, er is daarentegen geen manier om de populatiegrootte te berekenen

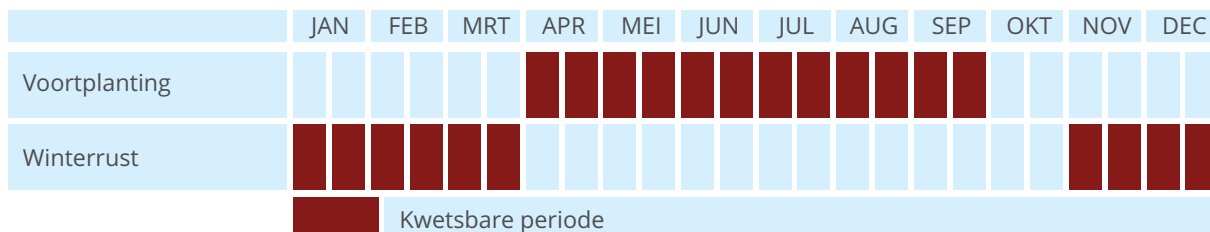
Braakbalonderzoek

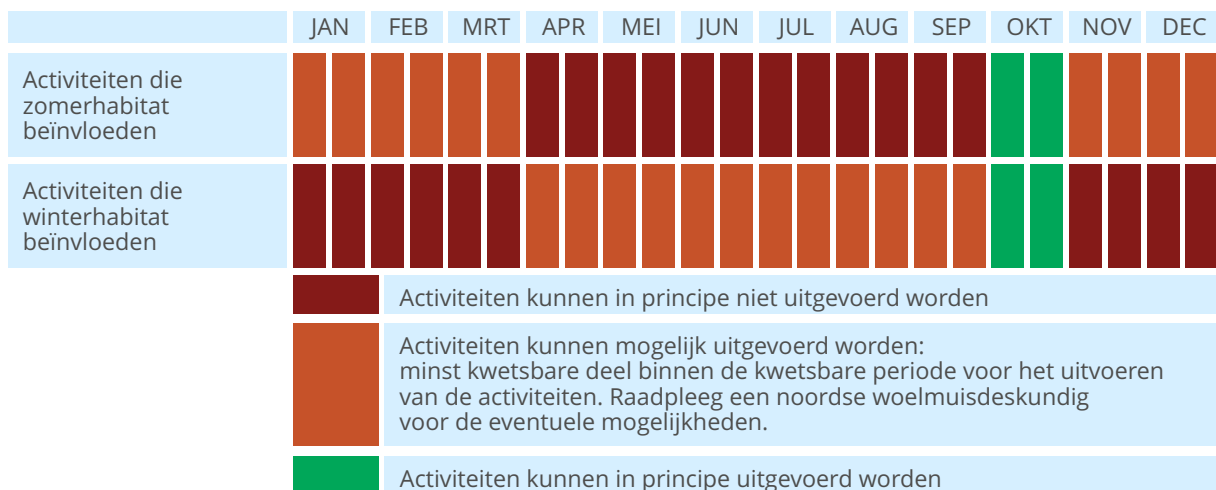
Aanvullend kan door onderzoek aan braakballen van uilen, vooral van de kerkuil, een indicatie worden gekregen dat de soort mogelijk voorkomt, indien er in de braakballen schedelresten van de noordse woelmuis worden aangetroffen kan meestal worden aangenomen dat de noordse woelmuis aanwezig is

MITIGERENDE MAATREGELEN V.W.B. VERBLIJVEN:

- Het uitvoeren van de activiteiten buiten de kwetsbare perioden van de noordse woelmuis kan de impact op de populatie verkleinen
 - De kwetsbare perioden van de noordse woelmuis zijn de voortplantingsperiode (van april t/m september) en de winterrustperiode (van november t/m maart)
 - Bij activiteiten die effect hebben op de winterhabitat van de noordse woelmuis moeten de werkzaamheden bij voorkeur plaatsvinden in de periode april tot en met oktober
 - Bij activiteiten die effect hebben op de zomerhabitat van de noordse woelmuis is de periode van oktober tot en met maart de meest gunstige periode om de activiteiten uit te voeren
 - Omdat de zomerhabitat en de winterhabitat kunnen overlappen en veelal op korte afstand van elkaar gelegen zijn, is de maand oktober in het algemeen de gunstigste maand om de activiteiten uit te voeren

- Door de activiteiten gefaseerd in de ruimte en tijd uit te voeren, kan ervoor worden gezorgd dat er voor de noordse woelmuis op elk moment voldoende geschikt habitat aanwezig is waar voortplanting en overwintering plaats kan vinden
 - Als vuistregel kan gesteld worden dat er op minimaal 25 % van de oorspronkelijke oppervlakte geschikt habitat in het gebied voor de noordse woelmuis aanwezig blijft
 - Er kan maatwerk verricht worden door in een grasland gefaseerd in ruimte en tijd maaien door bijvoorbeeld éénmaal per twee jaar te maaien en daarbij stroken van minimaal 5 meter breed te laten staan
 - Rietland gefaseerd in ruimte en tijd te maaien door bijvoorbeeld éénmaal per 2 à 3 jaar te maaien en daarbij stroken van minimaal 5 meter breed te laten staan
- Door nieuw leefgebied te realiseren van vergelijkbare oppervlakte en van een voor de noordse woelmuis vergelijkbare of betere kwaliteit als hetgeen dat verloren gaat door de activiteiten kan de impact op de populatie worden beperkt
 - Bij voorkeur wordt in eerste instantie gezocht naar mogelijkheden om een kwaliteitsverbetering te realiseren ten gunste van de noordse woelmuis binnen hetzelfde leefgebied van de populatie, maar buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden
 - Tijdig voorafgaand aan de eigenlijke werkzaamheden moet nieuw vervangend optimaal leefgebied van gelijke oppervlakte als hetgeen verloren gaat, worden gerealiseerd, dit nieuw ingerichte gebied moet voor de noordse woelmuis functioneel zijn voordat de dieren hiernaar toe verplaatst worden
 - Het nieuwe leefgebied moet voldoende van omvang en kwaliteit zijn om de populatie in stand te houden (circa 7,5 hectare)